

FIBförsvaret

Sverige bör inte tillhandahålla **legosoldater** för västvärldens nya **kolonialkrig**. Det säger förre **moderate** riksdagsledamoten Tom Heyman .

MARTIN SCHIBBYE TEXT HILLEVI NAGEL BILD

Alven ligger mörkblå och solen speglas i vattnet. För en före detta sjökaptän måste utsikten vara optimal.

Men för ett halvår sedan bröts lugnet: Göteborgs hamn belägrades av NATO:s stridsfartyg under den stora militärövningen *Noble Mariner*.

– Det var en otäck känsla att se Natoskeppen passera Vinga och segla in i Göteborgs hamn. En känsla av att vi håller på att dras med på en resa som vi inte vet vart den bär, säger Tom Heyman i sitt hem på Lindholmen i Göteborg.

Medan Natofartygen trängdes vid kajen var det glest på tidningarnas debatt- och ledarsidor. När stridsfartygen seglade iväg för att invadera Polen och trygga energitillförseln till Europa bröts tystnaden av att Tom Heyman i *Göteborgsposten* skrev att om man ”istället för Polen tänker sig Venezuela, Nigeria eller Irak blir det mer trovärdigt. Det finns gott om oroliga oljeländer att välja bland.”

Sedan blev det åter tyst. Förutom värningsfilmerna för den nordiska stridsgruppen som fortsatte att rulla i TV.

– Det var en ganska äcklig reklam. Här i Göteborg byggde de upp ett svenskt Battle Camp utanför operan och körde runt med stridsbåtar. Det var värre än Liseberg. Men folk imponeras av det och av filmerna med rätttrådiga svenskar som löser konflikter.

Ett halvår senare när den Nordiska stridsgruppen är färdigövd och klar för insats menar Tom Heyman att det är hög tid för en säkerhetspolitisk debatt i Sverige.

– Det man möts av är fina reportage om våra hjältar i Afghanistan men när det första svenska förbandet åker på en smäll kommer allmänheten plötsligt att upptäcka att detta inte är häftiga grejer. Det är med fasa jag ser vad som sker – hur kan det vara en stor seger för jämställdheten att skicka tjugoåriga tjejer till Afghanistan. De kan bli förstörda för livet, det är inte en scoutövning, det är krig och det förstör människor. Se på amerikanerna som kommer hem från Afghanistan och Irak.

Under snart 200 år har Sverige varit alliansfritt. Det har inte alltid varit invändningsfritt och inte alltid konsekvent, men i stort sett har den alliansfria politiken tjänat oss väl och besparat oss mycket lidande och elände, menar Tom Heyman. Det som nu sker måste man enligt honom se i ett storpolitiskt sammanhang. När svenska värnpliktiga snart skall sändas till fjärran slagfält menar han att vi måste inse att det är en myt att alla vill ha fred. Tvärtom finns det starka ekonomiska drivkrafter för krig och konflikter:

– Alla slåss om samma krympande oljetillgångar, det är de gamla kolonialkrigen vi ser igen, kampen om råvarutillgångarna.

Tom Heyman målar upp en bild av vär-

»Otäckt att se NATO segla in i Göteborg.«

Tom Heyman

- **Ålder:** Född 1940.
- **Yrke:** 14 år som riksdagsman för Moderaterna i Göteborg, dessförinnan arbetat mest som speditör.
- **Bostad:** Stapelbädden, Lindholmen Göteborg
- **Familj:** Gift med Anita, två barn och tre barnbarn.
- **Intressen:** Segling, familjen.
- **Uppdrag i Riksdagen** Riksdagsledamot 1988-2002 (Finansutskottet, Försvarsutskottet, Trafikutskottet).
- **Bakgrund:** Efter 32 år som moderat och 14 år i riksdagen lämnade Tom Heyman Moderata samlingspartiet 2002 och satt återstoden av mandatperioden kvar i riksdagen som ”politisk vilde”. I den senaste folkomröstningen var Heyman aktiv i Medborgare mot EMU – en borgerlig sammanlutning mot euron.

»NATO? NEJ TACK.

» PÅ VILKA SÄTT FÖRBÄTTRAS VÅR SÄKERHET NÄR VI DELTAR SOM STRIDANDE PART I NÅGOT SOM NÄRMEST LIKNAR GAMMALDAGS KOLONIALKRIG?«

► den i geopolitikens tecken. Stormakterna säkrar sina råvarukällor och transportvägar för olja och gas. Tom Heyman menar att idag är motsättningarna mellan stormakterna större än de var i början av 1900-talet när Tyskland utmanade Englands ledande roll, en konflikt som vi idag känner till under namnet Första världskriget.

Idag handlar konflikterna om oljan, menar Heyman. Världens stora reserver ligger runt Persiska viken. Där har USA sedan länge förlorat kontrollen över Iran och Irak. Andra stora reserver ligger runt Kaspiska havet, ett område som Ryssland alltid betraktat som sin bakgård. Där skapar nu USA, med militärbaser och oljeledning, en maktstruktur som inte är beroende av Moskva och som kan trygga den egna energitillgången.

– Det är inte troligt att Ryssland i längden – och med återskapad militär styrka – kommer att stillatigande acceptera detta. Dagens konflikter med Georgien och Vitryssland är en klar markering.

Argumentet att nya tider kräver ett nytt försvar? Vad säger du om det?

– Det är inte alls några nya tider, det är samma gamla konfliktområden. USA har en mycket klar målsättning att trygga sin oljetillgång, ryssarna också en tydlig målsättning och har nu fått ekonomin på fötter igen genom oljan, så där står två mycket klara block mot varandra men inte

som under det kalla kriget eftersom idén inte längre är att sprida kommunism eller kapitalism, det är mycket mera handfast: att trygga den egna statens behov av olika varor. Det är inte vårt problem och därför bör vi inte vara delaktiga i hanteringen.

Tvärtom menar Heyman att en alliansfri politik ger oss större manöverutrymme än en militär koppling till en av stormakterna. Den snabbinsatsstyrka (NBG) som satts upp påminner alltför mycket om forna tiders koloniala straffexpeditioner, argumenterar han.

– På vilka sätt förbättras vår säkerhet när vi deltar som stridande part i något som närmast liknar gammaldags kolonialkrig?

Som exempel tar Heyman Afghanistan där USA:s krig växt samman med den av Nato ledda ISAF-styrkan.

– Det blir allt svårare att förklara vad som är vad och för afghanerna framstår allt snart som en enda ockupationsarmé.

Genom att vi uppträder som krigförande nation blir vi också ett legitimt militärt mål menar Heyman och lyfter fram att Sverige som ett led i anpassningen till Nato påtvingas dyra vapensystem som vi inte har behov av och blivit en stor internationell vapenleverantör.

– Vi dras långsamt in i ett krig som vi inte kan kontrollera, inte påverka och än mindre vinna; i ett område där vi på intet sätt

är hotade och vi inte har några intressen att försvara.

Kan man inte ersätta en försvarspolitik med en aktiv utrikespolitik?

– Jo, det var väl det Karl XII gjorde! Han tågade runt i Polen i fem år för att byta tronföljare, det var den tidens ”regime change.” Sigismund hade redan avsagt sig kravet på den svenska kronan och det blev förödande för det svenska folket. Men det fanns ett stormaktspolitiskt spel – då som nu – som vi fått lära oss för lite om.

Heyman menar att man måste se frågan i ett långsiktigt historiskt ljus.

– De svenska stormaktsambitionerna hängde kvar tills ryssarna tröttnat och tågade in i Finland 1809. Sedan dess har vi haft några valhänta försök att skaffa oss kolonier men i det stora hela var 1800- och 1900-talens ekonomiska framgångstider för Sverige. Skall vi nu gå ut som Rickard Rättrådig och lösa alla världens konflikter, innebär det att vi hamnar i konflikt med andra.

Kan man tala om att regeringen med utrikesminister Carl Bildt har koloniala eller stormaktsambitioner?

– Ja, kanske inte stormaktsambitioner men det finns en övertro på att vi kan ställa allt till rätta.

Det finns en vilja och en ambition hos Carl Bildt att ägna sig åt internationella

Läser?

– Just nu Robert Fisk *Det stora kriget för mänskligheten*. En fantastisk skildring av historien, han ger ett perspektiv som vi ofta saknar. Vi tror att världen började på 50-talet.

Filmtips:

– Se den danska filmen *Bröderna*. Den visar hur rätttrådiga danskar reser till Afghanistan och sedan återvänder med svåra minnen och tvivel.

Gör nu?

– Inte så mycket. Det är ingen kö på några som vill ha bidrag i debatten. Det finns inte så många inkörspötar där man kan diskutera det som sker med försvaret.

affärer och ingen säger emot honom. Att få skicka HMS Gävle att hålla koll i Medelhavet och ubåten HMS Gotland till Stilla Havet anser han nog vara spännande.

Vad tror du om framtiden för Nordic Battle Group?

– Det är svårt att säga. Pondera att vi får tillstånd en nordisk stridsstyrka och kommer med i NATO och amerikanerna ringar in Ryssland och skapar en explosiv miljö. De kan bli snömos.

Snömös?

– De kan bli bombade, av B52 or eller av någon som råkar ha en bomb över. För var kommer de stå i konflikterna? Vem ska de försvara? Vem ska de slåss emot? Det kan hända vad som helst. Det var ingen som trodde att ett furstemord i Serbien skulle starta ett världskrig, men genom alliansavtal löstes allt ut som ett dominospel. Alla brickorna föll utan att någon begrep hur det gick till. Från början var man entusiastisk över att driva krig eftersom man hade erfarenheter från kolonialkrigen men så hamnade man i Första världskrigets masslakt och utvecklingen skenade. Militärallianser är farliga

I början av året skrev Tom Heyman under ett upprop med bland andra Thage G. Pettersson som menade att svenska soldater inte hade i Afghanistan att göra.

”Afghanerna behöver inte fler utländska soldater. De behöver mat, kläder, husrum, sjukvård och återuppbyggnadshjälp. De 300 miljoner kronor som Sverige årligen satsar på trupperna i Afghanistan, borde användas till en kraftig ökning av den civila hjälpen”, stod det i uttalandet som samlade personer från höger till vänster på den politiska skalan.

– Jag hade aldrig trott att jag skulle ha socialdemokraten Thage G som min vän men tillvaron förändras, säger den förre moderata riksdagsledamoten Tom Heyman och skrattar.

MARTIN SCHIBBYE ÄR REDAKTÖR FÖR FIB/K OCH FRILANSJOURNALIST. **HILLEVI NAGEL** ÄR FOTOGRAF BOSATT I GÖTEBORG.